

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

18 juin 2021

PROPOSITION DE RÉOLUTION

concernant l'affaire Paul Rusesabagina

TEXTE ADOPTÉ

PAR LA COMMISSION
DES RELATIONS EXTÉRIEURES

Voir:

Doc 55 **1842/ (2020/2021):**

- 001: Proposition de résolution de Mme Van Hoof.
- 002: Amendements.
- 003: Rapport.

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

18 juni 2021

VOORSTEL VAN RESOLUTIE

betreffende de zaak van Paul Rusesabagina

TEKST AANGENOMEN

DOOR DE COMMISSIE
VOOR BUITENLANDSE BETREKKINGEN

Zie:

Doc 55 **1842/ (2020/2021):**

- 001: Voorstel van resolutie van mevrouw Van Hoof.
- 002: Amendementen.
- 003: Verslag.

04901

N-VA	: Nieuw-Vlaamse Alliantie
Ecolo-Groen	: Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales – Groen
PS	: Parti Socialiste
VB	: Vlaams Belang
MR	: Mouvement Réformateur
CD&V	: Christen-Democratisch en Vlaams
PVDA-PTB	: Partij van de Arbeid van België – Parti du Travail de Belgique
Open Vld	: Open Vlaamse liberalen en democraten
Vooruit	: Vooruit
cdH	: centre démocrate Humaniste
DéFI	: Démocrate Fédéraliste Indépendant
INDEP-ONAFH	: Indépendant - Onafhankelijk

Abréviations dans la numérotation des publications:		Afkorting bij de numering van de publicaties:	
DOC 55 0000/000	Document de la 55 ^e législature, suivi du numéro de base et numéro de suivi	DOC 55 0000/000	Parlementair document van de 55 ^e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer
QRVA	Questions et Réponses écrites	QRVA	Schriftelijke Vragen en Antwoorden
CRIV	Version provisoire du Compte Rendu Intégral	CRIV	Voorlopige versie van het Integraal Verslag
CRABV	Compte Rendu Analytique	CRABV	Beknopt Verslag
CRIV	Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)	CRIV	Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)
PLEN	Séance plénière	PLEN	Plenum
COM	Réunion de commission	COM	Commissievergadering
MOT	Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)	MOT	Moties tot besluit van interpellaties (beigegekleurd papier)

LA CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS,

A. renvoyant à la résolution (2021/2543(RSP)) du Parlement européen “sur le Rwanda: le cas de Paul Rusesabagina”, adoptée le 10 février 2021;

B. renvoyant à la Déclaration universelle des droits de l’homme;

C. renvoyant au Pacte international relatif aux droits civils et politiques, ratifié par le Rwanda le 16 avril 1975;

D. renvoyant à la Charte africaine des droits de l’homme et des peuples du 27 juin 1981;

E. considérant que des rapports d’*Amnesty International* et de *Human Rights Watch* indiquent que le gouvernement rwandais arrête, incarcère et poursuit systématiquement ses détracteurs et ses opposants dans le cadre de procès menés pour des motifs politiques au Rwanda, et qu’il a menacé à maintes reprises d’autres personnes en dehors du pays, dont certaines ont été physiquement agressées, voire tuées;

F. considérant que M. Paul Rusesabagina est un citoyen belge et possède selon les autorités du Rwanda également la nationalité de ce pays;

G. considérant que M. Rusesabagina était le directeur de l’Hôtel des Mille Collines à Kigali pendant le génocide de 1994, où il aurait offert un abri et une protection à 1 268 Tutsis et Hutus modérés qui fuyaient les massacres;

H. considérant que M. Rusesabagina a créé le parti politique PDR-Ihumure en 2006 et qu’il a présidé jusqu’en mai 2019 le Mouvement rwandais pour le changement démocratique (MRCD) – une coalition comprenant notamment le PDR-Ihumure et le CNRD – et que le Front de libération nationale (FLN), la branche armée du CNRD, a revendiqué une série d’attaques armées en 2018;

I. considérant que, le 27 août 2020, M. Rusesabagina a été transféré de Dubaï à Kigali dans des circonstances incertaines et n’est réapparu que le 31 août 2020 au siège du Rwanda Investigation Bureau (RIB);

J. vu les déclarations contradictoires des autorités rwandaises au sujet des circonstances de l’arrestation de M. Rusesabagina, et considérant que celles-ci sont dans l’incapacité de prouver que la détention et le transfert de M. Rusesabagina se sont déroulés de manière

DE KAMER VAN VOLKSVERTEGENWOORDIGERS,

A. verwijzend naar de op 10 februari 2021 goedgekeurde resolutie (2021/2543(RSP)) van het Europees Parlement over Rwanda, en met name de zaak van Paul Rusesabagina;

B. verwijzend naar de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens;

C. verwijzend naar het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten, geratificeerd door Rwanda op 16 april 1975;

D. verwijzend naar het Afrikaans Handvest voor de Rechten van Mens en Volken van 27 juni 1981;

E. rapporten van *Amnesty International* en *Human Rights Watch* overwegend, die aantonen dat de Rwandese regering systematisch critici en tegenstanders arresteert, opsluit en vervolgt in politiek gemotiveerde rechtzaken in Rwanda, en anderen herhaaldelijk buiten het land heeft bedreigd, waarbij sommigen fysiek zijn aangevallen of zelfs vermoord;

F. gelet op het feit dat de heer Paul Rusesabagina een Belgisch staatsburger is die volgens de Rwandese autoriteiten ook de nationaliteit van dat land bezit;

G. overwegende dat de heer Rusesabagina tijdens de genocide in 1994 directeur was van het hotel des Mille Collines in Kigali, waar hij onderdak en bescherming zou geboden hebben aan 1 268 Tutsi’s en gematigde Hutu’s, die op de vlucht waren voor moordpartijen;

H. overwegende dat de heer Rusesabagina in 2006 de politieke partij PDR-Ihumure heeft opgericht en voorzitter was van de Beweging voor democratische verandering (MRDC) tot mei 2019, een coalitie waarvan PDR-Ihumure deel uitmaakt samen met onder andere CNRD, waarvan het Nationaal Bevrijdingsfront (FLN), de gewapende vleugel van CNRD, in 2018 de verantwoordelijkheid heeft opgeëist voor een reeks gewapende aanvallen;

I. overwegende dat de heer Rusesabagina op 27 augustus 2020 onder onzekere omstandigheden van Dubai naar Kigali is overgebracht en pas op 31 augustus 2020 opnieuw is verschenen op het hoofdkwartier van het Rwanda Investigation Bureau (RIB);

J. de tegenstrijdige verklaringen van de Rwandese autoriteiten over de omstandigheden van de arrestatie van de heer Rusesabagina overwegend, waarbij deze niet U kunnen aantonen dat de detentie en overbrenging van de heer Rusesabagina rechtmatig verlopen is, met

legale, en l'occurrence selon une procédure d'extradition supervisée par un tribunal indépendant;

K. considérant que M. Rusesabagina n'a pas été en mesure de préparer correctement sa défense au vu, notamment, du temps qui lui a été imparti et du fait que la confidentialité des documents échangés avec ses avocats n'a pas été respectée et que sa défense ne dispose pas encore à ce jour d'un accès illimité pour le représenter;

L. considérant que l'acte d'accusation de M. Rusesabagina, le dossier de l'affaire et les autres documents nécessaires à la préparation de sa défense ont été confisqués le 23 décembre 2020 par le directeur de la prison de Mageragere;

M. considérant que le procès de M. Rusesabagina et de dix-neuf autres personnes accusées d'entretenir des liens avec des organisations terroristes a été reporté au 17 février 2021 et que la raison officielle avancée pour ce report est l'incapacité du gouvernement rwandais à rencontrer son conseil juridique en raison des restrictions liées au COVID-19;

N. considérant que la famille de M. Rusesabagina est extrêmement préoccupée par son état de santé, étant donné qu'il a un cancer et qu'il souffre d'un trouble cardiovasculaire pour lequel des médicaments lui ont été prescrits;

O. considérant que les médicaments envoyés par sa famille par le biais d'une valise diplomatique de l'ambassade de Belgique au Rwanda n'auraient jamais été administrés à M. Rusesabagina;

P. vu les explications fournies par Mme Wilmès, ministre des Affaires étrangères, au cours des réunions de la commission des Relations extérieures du 30 novembre 2020 et du 19 janvier 2021, où elle a indiqué que la Belgique faisait tout pour s'assurer que M. Rusesabagina soit détenu dans des conditions dignes, qu'il bénéficie d'un suivi médical adéquat, que son droit à la défense soit respecté et qu'il puisse bénéficier d'un procès équitable;

Q. renvoyant aux efforts déployés par les autorités belges afin de transférer, du Rwanda vers la Belgique, le père Guy Theunis, arrêté à Kigali en septembre 2005 en raison de soupçons d'incitation au génocide, efforts ayant abouti à son transfert en novembre 2005, après quoi la procédure judiciaire le concernant s'est poursuivie en Belgique;

I. CONDAMNE LA DISPARITION FORCÉE, LE TRANSFERT ILLÉGAL ET LA DÉTENTION AU SECRET DE PAUL RUSESABAGINA;

name door middel van uitleveringsprocedures onder toezicht van een onafhankelijke rechtbank;

K. overwegende dat de heer Rusesabagina zijn verdediging niet naar behoren heeft kunnen voorbereiden, gezien de beperkte tijd die hij daarvoor kreeg en het feit dat de vertrouwelijkheid van de documenten die uitgewisseld zijn met zijn advocaten, niet geëerbiedigd is, en dat zijn verdediging vandaag nog altijd geen onbeperkte toegang heeft om hem te vertegenwoordigen;

L. overwegende dat de tenlastelegging, het dossier en andere documenten die nodig zijn voor de voorbereiding van zijn verdediging op 23 december 2020 door de directeur van de Mageragere-gevangenis in beslag zijn genomen;

M. overwegende dat het proces tegen de heer Rusesabagina en 19 andere personen die verdacht worden van banden met terroristische organisaties is uitgesteld tot 17 februari 2021 en dat de officiële reden voor dit uitstel is dat de Rwandese regering vanwege de COVID-19-beperkingen nog niet met haar raadsman heeft kunnen vergaderen;

N. overwegende dat de familie van de heer Rusesabagina uitermate bezorgd is over zijn medische toestand aangezien hij kanker heeft en lijdt aan een cardiovasculaire aandoening waarvoor hij voorgeschreven geneesmiddelen moet innemen;

O. overwegende dat de geneesmiddelen die zijn familie via een diplomatieke zending van de Belgische ambassade in Rwanda heeft verstuurd naar verluidt nooit aan de heer Rusesabagina zijn toegediend;

P. gelet op de toelichting van minister van Buitenlandse Zaken Wilmès tijdens de vergaderingen van de commissie voor de Buitenlandse Betrekkingen van 30 november 2020 en 19 januari 2021, waarin zij aangaf dat België er alles aan doet om te verzekeren dat de heer Rusesabagina wordt vastgehouden in waardige omstandigheden met adequate medische zorg en eerbiediging van het recht op verdediging en een eerlijk proces;

Q. verwijzend naar de inspanningen van de Belgische overheid om pater Guy Theunis, die in september 2005 in Kigali werd gearresteerd op verdenking van aanzetten tot genocide, vanuit Rwanda naar België over te brengen, wat resulteerde in zijn overbrenging in november 2005, waarna het gerechtelijk onderzoek in België werd voortgezet;

I. VEROORDEELT DE GEDWONGEN VERDWIJNING, ILLEGALE UITLEVERING EN INCOMMUNICADO-DETENTIE VAN DE HEER PAUL RUSESABAGINA;

II. SE DÉCLARE VIVEMENT PRÉOCCUPÉE PAR L'ÉTAT DE SANTÉ DE M. RUSESABAGINA, EN PARTICULIER PARCE QUE TOUTE EXPOSITION AU COVID-19 POURRAIT METTRE SA VIE EN GRAND DANGER;

III. DEMANDE AU GOUVERNEMENT FÉDÉRAL:

1. dans le respect de la séparation des pouvoirs, de prendre connaissance de l'enquête judiciaire menée sur la disparition et l'extradition de Paul Rusesabagina lorsque cette enquête aura été achevée; de dénoncer et désapprouver sa détention au secret initiale et les garanties insuffisantes pour un procès équitable;

2. d'insister auprès des autorités rwandaises pour qu'elles fournissent un rapport complet, indépendant et transparent sur la façon dont M. Paul Rusesabagina a été arrêté et transféré au Rwanda et de veiller à ce que les personnes qui ont été impliquées dans sa disparition forcée et en sont responsables répondent pénalement de leurs actes;

3. d'aborder dans le cadre du dialogue bilatéral avec les autorités rwandaises le rapatriement éventuel de M. Rusesabagina sur le territoire belge, ainsi que son état de santé critique et la question des garanties minimales requises pour un procès équitable;

4. si son rapatriement immédiat n'est pas possible:

a) de surveiller, par le biais de l'ambassade de Belgique au Rwanda, le procès à l'encontre de M. Rusesabagina, de lui permettre de recevoir de la visite en prison et d'insister auprès des autorités rwandaises pour que M. Rusesabagina bénéficie d'un procès équitable et public devant un tribunal compétent, indépendant et impartial, appliquant les normes internationales en matière de droits humains;

b) d'insister auprès des autorités rwandaises pour que M. Rusesabagina puisse se concerter de manière confidentielle avec l'avocat de son choix et pour qu'il puisse avoir des contacts réguliers et sûrs avec sa famille;

c) de rappeler aux autorités rwandaises que M. Rusesabagina a le droit de voir son acte d'accusation, son dossier et d'autres documents dans leur intégralité pour contester la légalité de son arrestation;

d) de demander aux autorités rwandaises de garantir, en toutes circonstances, l'intégrité physique et le bien-être psychique de M. Rusesabagina et de lui permettre de prendre ses médicaments habituels, ainsi que d'autoriser que son état médical soit suivi par un médecin en

II. UIT ZIJN DIEPE BEZORGDHEID OVER DE MEDISCHE TOESTAND VAN DE HEER RUSESABAGINA, IN HET BIJZONDER OMDAT BLOOTSTELLING AAN COVID-19 ZIJN LEVEN AANZIENLIJK IN GEVAAR KAN BRENGEN;

III. VERZOEKT DE FEDERALE REGERING:

1. met respect voor de scheiding der machten, kennis te nemen – na afloop – van het onderzoek van justitie naar de verdwijning en uitlevering van Paul Rusesabagina; voorts zijn aanvankelijke geheime vasthouding en de ontoereikende waarborgen voor een eerlijk proces aan te klagen en af te keuren;

2. er bij de Rwandese autoriteiten op aan te dringen een volledig, onafhankelijk en transparant verslag uit te brengen over de wijze waarop de heer Paul Rusesabagina is aangehouden en naar Rwanda is overgebracht en ervoor te zorgen dat degenen die betrokken waren bij en verantwoordelijk zijn voor zijn gedwongen verdwijning, strafrechtelijk ter verantwoording worden geroepen;

3. in de bilaterale dialoog met de Rwandese autoriteiten de mogelijke repatriëring van de heer Rusesabagina naar Belgisch grondgebied ter sprake te brengen evenals de minimale waarborgen voor een eerlijk proces en zijn kritische medische conditie;

4. indien zijn onmiddellijke repatriëring niet mogelijk is:

a) via de Belgische ambassade in Rwanda toe te zien op het proces tegen de heer Rusesabagina, hem in de gevangenis te laten bezoeken en er bij de Rwandese autoriteiten op aan te dringen dat de heer Rusesabagina een eerlijk en openbaar proces krijgt door een bevoegd, onafhankelijk en onpartijdig gerecht dat de internationale mensenrechtennormen toepast;

b) er bij de Rwandese autoriteiten op aan te dringen dat de heer Rusesabagina vertrouwelijk kan overleggen met de raadsman van zijn keuze en dat hij regelmatig en veilig contact heeft met zijn familie;

c) de Rwandese autoriteiten er aan te herinneren dat de heer Rusesabagina het recht heeft om zijn tenlastelegging, dossier en andere documenten volledig in te zien om de rechtmatigheid van zijn arrestatie aan te vechten;

d) de Rwandese autoriteiten te verzoeken in alle omstandigheden de fysieke integriteit en het psychische welzijn van de heer Rusesabagina te waarborgen en hem in staat te stellen zijn gebruikelijke geneesmiddelen in te nemen, alsook toe te laten dat zijn medische

Belgique, comme l'a demandé la ministre belge des Affaires étrangères le 4 février 2021;

5. d'appeler et d'exhorter les autorités rwandaises à mettre en oeuvre les recommandations qui ont été formulées par le Conseil des droits de l'homme des Nations Unies en ce qui concerne les droits humains, l'indépendance de la justice et les procès à motivation politique lors de l'examen périodique universel du pays qui a eu lieu à Genève le 25 janvier 2021;

6. d'insister auprès des autorités rwandaises pour que des enquêtes crédibles et approfondies soient menées concernant les accusations d'exécutions extrajudiciaires, de disparitions forcées, de détention arbitraire, de tortures et de mauvais traitements et pour que les auteurs présumés soient poursuivis; d'associer à ces enquêtes des experts étrangers indépendants, notamment le rapporteur spécial des Nations Unies sur les exécutions extrajudiciaires, sommaires ou arbitraires;

7. d'insister auprès des autorités rwandaises pour qu'elles enquêtent sans tarder sur les allégations de torture dans les centres de détention militaires non officiels et qu'elles veillent à ce que personne ne soit condamné sur la base d'informations obtenues sous la torture ou la contrainte;

8. de demander les autorités rwandaises de ratifier la Convention internationale pour la protection de toutes les personnes contre les disparitions forcées et le Statut de Rome afin de devenir partie à la Cour pénale internationale;

9. d'insister auprès des autorités rwandaises pour qu'il permette au Sous-Comité des Nations Unies pour la prévention de la torture et autres peines ou traitements cruels, inhumains ou dégradants de reprendre ses visites;

10. d'encourager les autorités rwandaises à ratifier la Convention de Strasbourg sur le transfèrement des personnes condamnées du 21 mars 1983.

toestand wordt gevolgd door een arts in België, zoals gevraagd door de Belgische minister van Buitenlandse Zaken op 4 februari 2021;

5. de Rwandese autoriteiten op te roepen en aan te dringen om werk te maken van de aanbevelingen van de universele periodieke doorlichting van het land door de VN-Mensenrechtenraad van 25 januari 2021 in Genève op het vlak van mensenrechten, onafhankelijke rechtspraak en politiek gemotiveerde processen;

6. er bij de Rwandese autoriteiten op aan te dringen om geloofwaardige en grondige onderzoeken te voeren naar beschuldigingen van buitengerechtelijke executies, gedwongen verdwijningen willekeurige detentie, foltering en mishandeling, en de vermeende daders te vervolgen; bij deze onderzoeken onafhankelijke buitenlandse deskundigen, waaronder de speciale rapporteur van de Verenigde Naties inzake buitengerechtelijke, standrechtelijke of willekeurige executies te betrekken;

7. er bij de Rwandese autoriteiten op aan te dringen de beschuldigingen van folteringen in onofficiële militaire detentiefaciliteiten onverwijld te onderzoeken en ervoor te zorgen dat niemand wordt veroordeeld op basis van informatie die onder foltering of dwang is verkregen;

8. de Rwandese autoriteiten te verzoeken het internationaal verdrag inzake de bescherming van alle personen tegen gedwongen verdwijning en het Statuut van Rome te ratificeren om verdragspartij te kunnen worden bij het Internationaal Strafhof;

9. er bij de Rwandese autoriteiten op aan te dringen het VN-subcomité ter preventie van foltering en andere wrede, onmenselijke of ontorende behandeling of bestraffing toe te staan zijn bezoeken te hervatten;

10. de Rwandese autoriteiten aan te moedigen om het Verdrag van Straatsburg inzake de overbrenging van gevonnisde personen van 21 maart 1983 te ratificeren.